

II

(Vorbereidende besluiten)

COMMISSIE

Voorstel voor een richtlijn van de Raad ter coördinatie van de wetgevingen van de Lid-Statens inzake de (zelfstandige) handelsagenten

(Door de Commissie bij de Raad ingediend op 17 december 1976)

DE RAAD VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, inzonderheid op de artikelen 57, lid 2, en 100,

Gezien het voorstel van de Commissie,

Gezien het advies van het Europese Parlement,

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité,

Overwegende dat de beperkingen van de vrijheid van vestiging en van het vrij verrichten van diensten voor de werkzaamheden van tussenpersonen in handel, industrie en ambacht bij Richtlijn 64/224/EEG van de Raad van 25 februari 1964 ⁽¹⁾ zijn opgeheven;

Overwegende dat de verschillen tussen de nationale wetgevingen op het gebied van de handelsvertegenwoordiging de concurrentieverhoudingen en de uitoefening van het beroep binnen de Gemeenschap zeer nadelig beïnvloeden en de mate waarin de handelsagenten in hun betrekkingen met hun principalen worden beschermd, evenals de zekerheid in het handelsverkeer, kunnen aantasten; dat voorts deze verschillen naar hun aard de totstandkoming en de werking van handelsagentuur-overeenkomsten tussen een principaal en een handelsagent die in verschillende Lid-Statens zijn gevestigd, ernstig kunnen belemmeren;

Overwegende dat het handelsverkeer tussen de Lid-Statens moet plaatsvinden onder soortgelijke omstan-

digheden als binnen een enkele markt, hetgeen de onderlinge aanpassing van de rechtsstelsels van de Lid-Statens vereist, voor zover zulks voor de goede werking van deze gemeenschappelijke markt noodzakelijk is; dat in dit verband de regels voor wetsconflicten, zelfs indien zij zijn geünificeerd, de hierboven vermelde nadelen op het gebied van de handelsvertegenwoordiging niet opheffen, zodat op grond hiervan niet kan worden afgezien van de voorgestelde harmonisatie;

Overwegende ten deze dat de rechtsbetrekkingen tussen de handelsagent en de principaal met voorrang moeten worden behandeld;

Overwegende dat de handelsagenten zich in een groot aantal gevallen, zij het in uiteenlopende mate, jegens de principaal in een economisch zwakke positie bevinden en dat daarom, aansluitend aan de beginselen van artikel 117 van het EEG-Verdrag, de in de wetgevingen van de Lid-Statens ten aanzien van de handelsagenten geldende minimumnormen op de weg van de vooruitgang dienen te worden geharmoniseerd,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

HOOFDSTUK I

Werkingsfeer

Artikel 1

1. De in deze richtlijn voorgeschreven harmonisatiemaatregelen zijn van toepassing op de wettelijke en

⁽¹⁾ PB nr. 56 van 4. 4. 1964, blz. 869/64.

bestuursrechtelijke bepalingen van de Lid-Staten inzake de betrekkingen tussen de zelfstandige handelsagenten en hun principalen.

2. De bepalingen van nationaal recht en de in de handel geldende gebruiken blijven, voor zover zij niet met de bepalingen van deze richtlijn in strijd zijn, van toepassing op de in lid 1 bedoelde betrekkingen.

Artikel 2

Handelsagent in de zin van deze richtlijn is hij die permanent is belast met het als zelfstandige tussenpersoon voor bepaalde of onbepaalde tijd bemiddelen en/of afsluiten van een onbepaald aantal handelstransacties in naam en voor rekening van een ander, hierna te noemen „principaal”.

Artikel 3

Deze richtlijn is niet van toepassing:

- op tussenpersonen, die moeten worden beschouwd als werknemers in loondienst in de zin van Richtlijn 64/224/EEG van de Raad van 25 februari 1964;
- op tussenpersonen die in eigen naam optreden;
- op tussenpersonen die slechts tot taak hebben in naam van een lastgever een of meer bepaalde transacties af te sluiten of te bemiddelen;
- op tussenpersonen die op het gebied van de verzekering of de kredietverlening werkzaam zijn.

Artikel 4

De Lid-Staten kunnen

1. de artikelen 15, lid 4, laatste volzin, 19, 26, lid 2, 30 en 31 buiten toepassing laten ten aanzien van handelsagenten die hun werkzaamheden als nevenberoep verrichten; het nevenkarakter wordt bepaald volgens de handelsgebruiken in de staat, waarvan de wet de betrekkingen tussen de agent en de principaal regelt;
2. de bepalingen van deze richtlijn, hetzij voor een deel, hetzij in hun geheel, op geëigende wijze toepassen op andere beroepsgroepen die, hoewel voor eigen rekening en/of in eigen naam werkzaam, krachtens de nationale wet met handelsagenten kunnen worden gelijkgesteld.

HOOFDSTUK II

Rechten en verplichtingen van partijen

Artikel 5

1. Bij zijn werkzaamheden is de handelsagent gehouden ten opzichte van zijn principaal en van derden loyaal en te goeder trouw te handelen. Hij moet als goed koopman aan zijn verplichtingen voldoen.

2. Onverminderd de in lid 1 neergelegde algemene verplichting, heeft de handelsagent in dit verband met name de volgende verplichtingen:

- a) te allen tijde aan de principaal de voor de goede bedrijfsvoering nodige inlichtingen te verschaffen, met name inzake de solvabiliteit van derden voor de lopende handelstransacties waarvan hij kennis draagt,
- b) alle voor zijn principaal ontvangen sommen gescheiden te houden van zijn eigen financiële middelen en voor onverwijld overdracht aan hem zorg te dragen,
- c) een regelmatige boekhouding te voeren van de transacties met betrekking tot de aan zijn principaal toebehorende gelden en waarden,
- d) de hem toevertrouwde goederen als goed koopman te bewaren,
- e) gevolg te geven aan alle met het oog op de verwezenlijking van het doel van de agentuur door de principaal verstrekte aanwijzingen, voor zover zij niet wezenlijk afbreuk doen aan de zelfstandigheid van de agent; deze richt zijn werkzaamheden naar goeddunken in en beschikt vrijelijk over zijn tijd.

3. Tenzij anders is overeengekomen, kan de handelsagent gebruik maken van de diensten van andere handelsagenten of handelsvertegenwoordigers.

Artikel 6

De handelsagent mag, ook na het einde van de overeenkomst, geen handels- of fabrieksgeheimen die hem waren toevertrouwd of waarvan hij in het kader van zijn werkzaamheden ten behoeve van de principaal kennis droeg, aan derden mededelen of ten nutte maken, tenzij hij aantoonst dat zulks met de beroepsethiek van een goed koopman verenigbaar is.

Artikel 7

1. De handelsagent mag, voor eigen rekening of voor rekening van een derde, werkzaamheden ver-

richten, indien deze betrekking hebben op goederen of diensten welke niet concurrerend zijn met die, waarvan de vertegenwoordiging hem door de principaal is toevertrouwd. Hij mag met name een handelsagentschap voor een andere principaal op zich nemen of als handelsvertegenwoordiger in loondienst voor een werkgever werken.

2. De handelsagent behoeft toestemming van de principaal voor werkzaamheden welke voor eigen rekening of voor die van een derde worden verricht, indien deze betrekking hebben op goederen of diensten welke concurrerend zijn met die, waarvan de principaal hem de vertegenwoordiging heeft toevertrouwd.

3. Partijen kunnen afwijken van het in de leden 1 en 2 bepaalde en met name overeenkomen dat de handelsagent noch voor rekening van een andere principaal, noch voor eigen rekening, noch als loontrekkende, andere werkzaamheden mag verrichten.

Artikel 8

1. De handelsagent kan van de principaal schadevergoeding eisen indien hij aansprakelijk is bevonden voor een door de principaal veroorzaakte schending van de industriële, commerciële of intellectuele eigendom met betrekking tot de goederen of diensten, waarvan de handelsagent de vertegenwoordiging heeft.

2. Het in het eerste lid bepaalde is mutatis mutandis van toepassing bij inbreuk op de bescherming van de eerlijke concurrentie.

Artikel 9

1. De handelsagent is bevoegd om voor rekening van de principaal handelstransacties te bemiddelen. Afsluitingsbevoegdheid heeft hij slechts wanneer deze hem door de principaal is verleend.

2. De agent wordt geacht bevoegd te zijn:

- tot het in ontvangst nemen van klachten van derden bij gebrekkige levering evenals van de verklaring, bij weigering van de goederen, dat deze ter beschikking staan,
- tot veiligstelling van de rechten van de principaal ter zake van bewaring van bewijs.

3. Beperkingen van de bevoegdheden van de agent kunnen aan een derde slechts worden tegengeworpen indien deze daarvan kennis droeg of had moeten dragen.

Artikel 10

1. In zijn betrekkingen met de handelsagent moet de principaal zich loyaal en te goeder trouw gedragen. Hij dient de agent alle hulp die, gelet op de omstandigheden, voor het verrichten van de overeengekomen werkzaamheden nodig is, te verlenen.

2. Onverminderd de in lid 1 neergelegde algemene verplichting moet de principaal het materiaal, de inlichtingen en de documenten die de agent voor het verrichten van zijn werkzaamheden nodig heeft, in passende hoeveelheden te zijner beschikking stellen. Hij moet met name:

- a) monsters, patronen, tarieven, reclamewerk, algemene reglementen en andere documenten met betrekking tot de goederen of diensten, waarvan de agent de vertegenwoordiging heeft, aan deze verschaffen;
- b) de agent alle met het oog op de uitvoering van de overeenkomst nuttige inlichtingen verschaffen met name die, welke betrekking hebben op de stand en de vooruitzichten van de produktie en hem onverwijld ervan in kennis stellen wanneer hij verwacht dat het aantal handelstransacties dat hij kan uitvoeren aanmerkelijk kleiner zal zijn dan het aantal waarop de agent normaliter kan rekenen;
- c) de agent onverwijld op de hoogte stellen van de aanvaarding, de weigering, of in voorkomend geval, de gedeeltelijke uitvoering van een handelstransactie.

HOOFDSTUK III

Beloning en kostenvergoeding

Artikel 11

1. De principaal is de handelsagent een beloning verschuldigd die kan bestaan uit een provisie of een vast bedrag, dan wel uit beide. Elk variabel element van de beloning dat aan de hand van de omzet wordt berekend, wordt geacht provisie te zijn.

2. De hoogte van de provisie wordt tussen partijen overeengekomen. Bij gebreke van een overeenkomst heeft de agent recht op een provisie overeenkomstig de in de plaats waar hij zijn werkzaamheden verricht geldende gebruiken bij de vertegenwoordiging van de goederen of diensten waarop de agentuurovereenkomst betrekking heeft. Bij gebreke van dergelijke gebruiken heeft de agent recht op een billijke provisie.

3. Agentuurovereenkomsten waarbij de beloning van de agent wordt uitgesloten zijn nietig.

Artikel 12

1. Voor een gedurende de looptijd van de overeenkomst afgesloten handelstransactie heeft de handelsagent recht op een provisie,

- a) indien de transactie is te danken aan het optreden van de handelsagent, of
- b) indien de transactie is afgesloten met een derde, met wie de agent reeds eerder een onder de agentuurovereenkomst vallende transactie had afgesloten of daarover had onderhandeld, of
- c) indien de handelsagent de vertegenwoordiging heeft in een bepaald geografisch gebied of ten aanzien van een bepaalde groep personen en de transactie werd afgesloten in dit geografisch gebied of met een tot deze groep behorende persoon, ook al is over deze transactie niet door de agent onderhandeld of is zij niet door hem afgesloten.

2. De handelsagent heeft geen recht op de in lid 1 bedoelde provisie indien deze ingevolge artikel 13 aan een andere agent is verschuldigd.

Artikel 13

Voor een handelstransactie die na het einde van de overeenkomst werd afgesloten heeft de handelsagent recht op provisie,

- a) indien de transactie door hem is bemiddeld of
- b) indien hij de transactie heeft voorbereid en deze hoofdzakelijk aan de door hem gedurende de looptijd van de overeenkomst aan de dag gelegde activiteit is te danken; in dat geval heeft hij slechts recht op provisie indien de transactie binnen een redelijke termijn na het einde van de overeenkomst is afgesloten waarbij de redelijkheid van de termijn aan de hand van de soort en de omvang van de betrokken transactie wordt beoordeeld.

Artikel 14

Indien de handelsagent door de principaal is belast met het in ontvangst nemen van betalingen heeft hij recht op een speciale incassoprovisie.

Artikel 15

1. Het recht op provisie ontstaat door het afsluiten van de handelstransactie tussen de principaal en de derde.

2. De provisie is opeisbaar in de beide hierna genoemde gevallen:

- a) zodra en voor zover de principaal de transactie heeft uitgevoerd, ook al deed hij zulks geheel of gedeeltelijk niet op de overeengekomen wijze, of

- b) zodra en voor zover de derde de transactie heeft uitgevoerd.

3. Indien de principaal of de derde zijn prestatie niet volledig heeft verricht, wordt de hoogte van de opeisbare provisie berekend op basis van de prestatie met de hoogste waarde.

4. Partijen kunnen overeenkomen dat zolang de derde niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan de provisie op een later tijdstip dan het in lid 2, sub a), bedoelde opeisbaar wordt. De provisie is echter in elk geval opeisbaar op de laatste dag van de derde maand na die waarin de principaal aan zijn verplichtingen heeft voldaan. Bij dergelijke overeenkomsten heeft de agent recht op een passend voorschot dat opeisbaar is uiterlijk op de laatste dag van de maand na die waarin de principaal aan zijn verplichtingen heeft voldaan.

5. De principaal verstrekt de handelsagent maandelijks een opgave van de verschuldigde alsmede van de opeisbare provisies. Deze opgave omvat alle van belang zijnde gegevens op grond waarvan de provisiebedragen zijn berekend. De opgave wordt onverwijld doch uiterlijk op de laatste dag van de volgende maand opgemaakt. Deze termijn kan bij overeenkomst tot drie maanden worden verlengd.

Artikel 16

1. Het recht op provisie vervalt

- a) indien de handelsagent niet aan de ingevolge artikel 5, lid 2, sub a), op hem rustende verplichting heeft voldaan en de principaal de handelstransactie heeft afgesloten zonder van de insolventie van de derde op de hoogte te zijn en vaststaat dat de derde de transactie niet uitvoert of zal uitvoeren, of
- b) indien en voor zover de uitvoering van de transactie onmogelijk is geworden zonder dat zulks aan de principaal is te wijten, of
- c) indien de uitvoering van de transactie in redelijkheid niet van de principaal kan worden gevergd, in het bijzonder indien de derde aanleiding geeft tot een grondige reden om de transactie niet uit te voeren.

2. De door de handelsagent op deze handelstransacties reeds ontvangen provisies moeten worden terugbetaald.

Artikel 17

Tenzij anders is overeenkomen wordt de provisie berekend over het bruto factuurbedrag, zonder aftrek

van korting voor contante betaling, van bonus, van een door de principaal na afsluiting van de handels-transactie eenzijdig toegestane korting en van bijkomende kosten, met name voor vervoer, verpakking, verzekering, belastingen en douanekosten, tenzij deze bijkomende kosten afzonderlijk aan de klant worden gefactureerd.

Artikel 18

1. De handelsagent heeft het recht te verlangen dat hem alle voor de verificatie van de hem toekomende provisie nodige toelichtingen, uittreksels en afschriften van de boekhouding worden verstrekt. Artikel 6 is mutatis mutandis van toepassing.

2. Indien er gegronde redenen zijn om te twijfelen aan de juistheid of volledigheid van de in lid 1 bedoelde door de principaal verstrekte gegevens of indien hij weigert deze te verstrekken heeft, naar keuze van de principaal, de agent of een door deze aangevoerd persoon die volgens de nationale wettelijke bepalingen van het land waar de boekhouding wordt gevoerd daartoe gekwalificeerd is, recht van inzage in de boeken of boekingsbescheiden, voor zover zulks noodzakelijk is om de juistheid of volledigheid van de provisie-opgave of de genoemde gegevens na te gaan.

Artikel 19

1. De agent heeft recht op beloning indien hij reeds aan zijn uit de agentuurovereenkomst voortvloeiende verplichtingen heeft voldaan of indien hij reeds maatregelen heeft getroffen om daaraan te voldoen, doch de principaal van de diensten van de agent geen gebruik heeft gemaakt, of in aanzienlijk mindere mate dan de agent normaliter mocht verwachten, tenzij de gedraging van de principaal voortvloeit uit omstandigheden buiten zijn wil.

2. De berekening van de in lid 1 bedoelde beloning dient normaliter te geschieden met inaanmerkingneming van alle omstandigheden en op basis van de gemiddelde maandelijkse beloning van de handelsagent gedurende de twaalf maanden voordat de in lid 1 bedoelde omstandigheden zich voordeden. Indien de overeenkomst minder dan twaalf maanden daarvoor was gesloten, wordt de beloning berekend op basis van de gemiddelde maandelijkse beloning, die gedurende de looptijd van de overeenkomst is betaald.

3. Voor de toepassing van het in lid 2 bepaalde worden met name in acht genomen:

a) de door de handelsagent gedane uitgaven om de vertegenwoordiging op te zetten en zijn werkzaamheden voor te bereiden,

b) hetgeen de handelsagent aan onkosten heeft gespaard of door andere werkzaamheden heeft verdiend of opzettelijk niet heeft verdiend door passende werkzaamheden te weigeren.

Artikel 20

1. Kosten, bij de normale verrichting van zijn werkzaamheden gemaakt, kan de handelsagent slechts terugvorderen, indien zulks overeengekomen of gebruikelijk is.

2. Indien de handelsagent echter onkosten heeft gemaakt in verband met speciale werkzaamheden die hij op aanwijzing of met toestemming van de principaal heeft verricht, worden deze aan hem terugbetaald.

HOOFDSTUK IV

Delcredere

Artikel 21

1. Elk beding, waarbij de handelsagent tegenover de principaal instaat voor betaling door de derde van de prijs van de goederen of diensten die vallen onder de handelstransacties waarover de agent heeft onderhandeld of die hij heeft afgesloten, moet schriftelijk, dan wel in de vorm van een kabel, telegram of telexbericht worden vastgelegd. Dit beding wordt hierna aangeduid als delcredere-beding.

2. a) Elk delcredere-beding met betrekking tot transacties die niet door de handelsagent zijn afgesloten of bemiddeld, is nietig.

b) Het delcredere-beding kan slechts worden gemaakt voor een bepaalde handelstransactie, of voor een reeks transacties met bepaalde, in het beding aangeduide, derden.

c) Elk delcredere-beding waarbij de handelsagent onbeperkt instaat voor de in lid 1, eerste volzin, bedoelde transacties, is nietig.

3. Voor de afgesloten transacties die onder het delcredere-beding vallen heeft de handelsagent recht op een redelijke afzonderlijke provisie.

4. Partijen kunnen van het in de leden 1 tot en met 3 bepaalde afwijken voor transacties:

a) waarbij de vestiging van de principaal of de derde, dan wel bij gebreke van een vestiging, de woonplaats, buiten de Gemeenschap is gelegen, of

- b) ten aanzien waarvan aan de handelsagent onbeperkte volmacht werd verleend om deze af te sluiten en uit te voeren.

HOOFDSTUK V

Failissement van de principaal, beslag en cessie

Artikel 22

1. Natuurlijke personen die hun hoofdkomsten ontleen aan hun werkzaamheden als handelsagent worden ten aanzien van hun vorderingen ter zake van beloning en kostenvergoeding met de werknemers van de principaal gelijkgesteld indien tegen de principaal een faillissements-, akkoord-, of soortgelijke procedure aanhangig is gemaakt.

2. De in lid 1 bedoelde personen genieten ten aanzien van het niet voor beslag vatbare bedrag van hun inkomsten dezelfde rechten als de werknemers wanneer derden onder de principaal beslag leggen op de bedragen die deze aan de genoemde personen ter zake van hun beloning of kostenvergoeding verschuldigd is.

3. De voor werknemers geldende nationale wettelijke bepalingen zijn mutatis mutandis op de in lid 1 bedoelde personen van toepassing bij cessie van schuldvorderingen die zij wegens hun beloning en kostenvergoeding op hun principaal hebben.

4. Voor de toepassing van lid 1 kunnen de Lid-Staten inkomensgrenzen vaststellen.

HOOFDSTUK VI

Sluiting en beëindiging van de overeenkomst

Artikel 23

Elke partij heeft het recht van de andere partij een ondertekend geschrift te verkrijgen, waarin de inhoud van de overeenkomst en van de latere wijzigingen is vermeld. Van dit recht kan geen afstand worden gedaan.

Artikel 24

Artikel 23 is mutatis mutandis van toepassing indien de agentuurovereenkomst in onderlinge overeenstemming wordt beëindigd.

Artikel 25

Behoudens het in de artikelen 27 en 28 bepaalde eindigt een overeenkomst voor bepaalde of bepaalde tijd bij het verstrijken van het tijdvak waarvoor zij is gesloten. Tenzij anders is overeengekomen, wordt een overeenkomst voor bepaalde of bepaalde tijd, waarvan de uitvoering na afloop van de termijn wordt voortgezet, geacht in een overeenkomst voor onbepaalde tijd te zijn omgezet.

Artikel 26

1. Indien de overeenkomst voor onbepaalde tijd is gesloten, kan elke partij haar met een opzeggingstermijn beëindigen. De opzegging dient schriftelijk te geschieden. De opzeggingstermijn moet voor beide partijen gelijk zijn.

2. Gedurende het eerste jaar van de overeenkomst kan de opzeggingstermijn niet minder dan twee maanden bedragen. Na het eerste jaar wordt voor elk ingegaan volgend jaar de termijn met een maand verlengd. De Lid-Staten kunnen een maximum-termijn voorschrijven, die in geen geval minder dan twaalf maanden mag bedragen. Het einde van elke opzeggingstermijn dient samen te vallen met het einde van een kalendermaand.

Artikel 27

1. Elk der partijen kan de overeenkomst te allen tijde beëindigen:

- a) indien de andere partij met betrekking tot de overeenkomst een zodanige fout heeft begaan dat van de partij die de overeenkomst beëindigt niet kan worden gevergd dat zij deze tot het verstrijken van de opzeggingstermijn of van de overeengekomen einddatum gestand doet, of
- b) indien zich een omstandigheid voordoet die de uitvoering van de overeenkomst onmogelijk maakt of ernstig in gevaar brengt of die een aanzienlijke verstoring van de commerciële grondslagen van de overeenkomst teweegbrengt, en om deze redenen niet kan worden gevergd dat de overeenkomst tot het verstrijken van de opzeggingstermijn of van de overeengekomen einddatum gestand wordt gedaan.

2. De opzegging aan de andere partij dient te geschieden zodra de fout bekend is of de feiten die de opzegging rechtvaardigen, zich hebben voorgedaan. De partij die de overeenkomst heeft beëindigd moet de andere partij op haar verzoek schriftelijk in kennis stellen van de redenen die tot de verbreking aanleiding hebben gegeven.

3. Indien de overeenkomst krachtens het in lid 1, sub a), bepaalde wordt beëindigd, dient de in gebreke

zijnde partij aan de andere partij schadevergoeding te betalen.

Artikel 28

1. Indien een partij mededeelt dat zij de overeenkomst opzegt of verklaart dat deze ophoudt van kracht te zijn, zonder daarbij de wettelijke of overeengekomen opzeggingstermijn in acht te nemen en zonder zich op een in artikel 27 genoemde reden voor de opzegging te baseren, dient zij de andere partij schadevergoeding te betalen.

2. In de in lid 1 bedoelde gevallen kan de handelsagent, in plaats van schadevergoeding, uitkering van een forfaitair bedrag eisen indien de verbreking van de overeenkomst of de verklaring inzake de beëindiging van de overeenkomst uitgaat van de principaal. Deze uitkering wordt berekend op basis van de gemiddelde beloning die aan de agent is betaald over de twaalf maanden, voorafgaande aan de in lid 1 bedoelde verklaring dat de overeenkomst wordt beëindigd of aan de kennisgeving aan de agent dat de overeenkomst wordt opgezegd. Indien de overeenkomst korter dan twaalf maanden heeft geduurd wordt de uitkering berekend op basis van de gemiddelde beloning die is ontvangen over het aan de gebeurtenis voorafgaande tijdvak dat de overeenkomst heeft geduurd. De uitkering moet worden betaald over de resterende looptijd tot de normale beëindiging van de overeenkomst, evenwel gedurende ten hoogste twee jaar.

Artikel 29

1. Bij het einde van de overeenkomst dient de handelsagent het materiaal en de documenten bedoeld in artikel 10, lid 2, voor zover hij daarover in het kader van zijn normale werkzaamheden niet heeft beschikt, aan de principaal terug te geven.

2. Evenwel heeft de handelsagent, ten einde zijn rechten op de beloning en kostenvergoeding veilig te stellen, ook na het einde van de overeenkomst een retentierecht op de aan de principaal toebehorende roerende voorwerpen en andere waarden die hij krachtens de overeenkomst onder zich heeft.

Artikel 30

1. Na het einde van de overeenkomst kan de handelsagent of kunnen zijn erfgenamen van de principaal cliëntevergoeding eisen:

- a) indien de agent de principaal nieuwe klanten heeft aangebracht of indien hij de transacties met de bestaande cliëntèle aanzienlijk heeft uitgebreid en
- b) indien deze activiteit de principaal alsnog substantiële voordelen zal verschaffen en
- c) indien hij, behoudens het gestelde in artikel 13, wegens de beëindiging van de overeenkomst geen

beloning ontvangt voor de na het einde van de overeenkomst tussen de principaal en de sub a) bedoelde klanten bemiddelde of afgesloten transacties.

2. De cliëntevergoeding dient billijk te zijn, waarbij alle omstandigheden in aanmerking moeten worden genomen. Zij bedraagt voor elk jaar van de overeenkomst ten minste 1/10e van de jaarlijkse beloning, vastgesteld op grondslag van de gemiddelde beloning tijdens de laatste vijf jaar, waarbij tevens rekening moet worden gehouden met de transacties waarover ingevolge artikel 13 provisie is verschuldigd. Indien de overeenkomst minder dan vijf jaar heeft geduurd, wordt de vergoeding berekend op basis van de gemiddelde beloning over de feitelijke looptijd.

3. De vergoeding kan niet meer bedragen dan het dubbele van de overeenkomstig lid 2 berekende gemiddelde jaarlijkse beloning. Zonder dat de vergoeding dit maximum kan overschrijden, kan elke partij verzoeken dat de hoogte van de vergoeding afwijkend van het in lid 2 bepaalde wordt vastgesteld indien zulks, gelet op alle omstandigheden, billijk is.

4. Indien de agent de overeenkomst met inachtneming van de overeengekomen of wettelijke opzeggingstermijn opzegt, heeft hij recht op een vergoeding die het in lid 2 bedoelde bedrag niet kan overschrijden. Indien de opzegging gerechtvaardigd is door de gedragingen van de principaal of door een bij de agent gelegen reden op grond waarvan niet meer van hem kan worden verlangd dat hij zijn werkzaamheden voortzet, bedraagt de vergoeding ten hoogste het in lid 3 bedoelde maximum, voor zover de billijkheid zulks meebrengt.

5. Het recht op een vergoeding voor het aanbrenge van cliëntèle kan niet op voorhand worden uitgesloten of beperkt. Het kan slechts binnen drie maanden na het einde van de overeenkomst worden uitgeoefend.

6. Het recht op schadevergoeding en de in artikel 28 bedoelde uitkering laten de rechten ter zake van de vergoeding voor het aanbrenge van cliëntèle onverlet.

Artikel 31

De vergoeding voor het aanbrenge van cliëntèle is niet verschuldigd:

- a) indien de principaal de overeenkomst ingevolge artikel 27, lid 1, sub a), heeft beëindigd of had kunnen beëindigen,
- b) indien de principaal de overeenkomst voortzet met de door de handelsagent of diens erfgenamen voorgestelde opvolger, waarbij de nieuwe agent in alle rechten en verplichtingen van zijn voorganger treedt,

- c) indien de agent de overeenkomst heeft beëindigd zonder de overeengekomen of wettelijke opzeggingstermijn in acht te nemen en zonder geldige redenen als bedoeld in artikel 27, lid 1.

Artikel 32

1. Het beding waarin wordt bepaald dat de handelsagent na het einde van de overeenkomst in zijn beroepswerkzaamheden wordt beperkt, moet op straffe van nietigheid schriftelijk worden aangegeven. Dit beding wordt hierna aangeduid als concurrentiebeding.
2. De beperking kan slechts betrekking hebben op het geografisch gebied of de groep personen die aan de handelsagent zijn toevertrouwd en op de goederen of diensten waarvan hij bij het einde van de overeenkomst de vertegenwoordiging had.
3. Het concurrentiebeding is slechts geldig voor een tijdvak van ten hoogste twee jaar na het einde van de overeenkomst.
4. Behoudens het in lid 5 bepaalde is de principaal gehouden de handelsagent tijdens de geldigheidsduur van het concurrentiebeding een passende vergoeding te betalen. Deze vergoeding wordt berekend op basis van de beloning van de handelsagent, waarbij alle omstandigheden in aanmerking worden genomen.
5. a) Indien de principaal de overeenkomst krachtens artikel 27, lid 1, sub a), beëindigt, is het concurrentiebeding geldig doch is betaling van de vergoeding niet verplicht.
- b) Indien de handelsagent de overeenkomst krachtens artikel 27, lid 1, sub a), beëindigt, is het concurrentiebeding van toepassing behoudens indien het door hem is opgezegd. De opzegging dient schriftelijk te geschieden.
- c) Indien een partij de overeenkomst opzegt krachtens artikel 27, lid 1, sub b), of uit hoofde van deze bepaling kennis geeft van de beëindiging van de overeenkomst, kan het concurrentiebeding door de andere partij worden opgezegd. De opzegging dient schriftelijk te geschieden.
6. Vóór het einde van de overeenkomst kan de principaal afstand doen van het concurrentiebeding. Zes maanden na kennisgeving van de afstand is de principaal ontslagen van de verplichting om de in lid 4 bedoelde vergoeding te betalen.

HOOFDSTUK VII

Algemene en slotbepalingen

Artikel 33

1. Indien de handelsagentuur wordt uitgeoefend door een vennootschap of door een rechtspersoon met een gestort kapitaal volgens de laatste jaarrekeningen van meer dan 100 000 Europese rekeneenheden kunnen partijen afwijken van het bepaalde in de artikelen 15, lid 4, 19, 21, 26, lid 2, en 30.
2. De Europese rekeneenheid (ERE) is deze gedefinieerd door Beschikking nr. 3289/75/EGKS van de Commissie van 18 december 1975 ⁽¹⁾.

Artikel 34

1. De uit de voorgaande bepalingen voortvloeiende rechten verjaren in vier jaar. De verjaringstermijn gaat in aan het einde van het jaar waarin het recht is ontstaan.
2. Ten aanzien van de rechten die tijdens de laatste tien jaren zijn ontstaan en betrekking hebben op bedragen die niet voorkomen in de in artikel 15, lid 5, bedoelde opgave dan wel op bedragen bedoeld in artikel 20, begint de verjaringstermijn te lopen aan het einde van het jaar waarin de overeenkomst is geëindigd.

Artikel 35

1. Nietig is elk beding waarbij partijen ten nadele van de agent afwijken van de hierna genoemde bepalingen: de artikelen 5, lid 1, 8, 10, lid 1 en lid 2, sub b) en c), 11, de leden 1 en 3, 12, lid 1, 13, 14, 15, 16, lid 1, 18, 19, de leden 1 en 2, 20, lid 2, 21, de leden 1, 2 en 3, 23, 26, 27, 28, 29, lid 2, 30, 32 en 34.
2. Naast de gevallen, bedoeld in de artikelen 21, lid 4, en 33 kan van de in het eerste lid bedoelde dwingende bepalingen worden afgeweken voor zover de agent zijn werkzaamheden buiten de Gemeenschap verricht.

Artikel 36

1. De Lid-Staten stellen vóór 1 januari 1980 de ter voldoening aan deze richtlijn nodige bepalingen vast

⁽¹⁾ PB nr. L 327 van 19. 12. 1975, blz. 4.

en maken deze vóór genoemde datum bekend. Zij stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis. Zij passen deze bepalingen toe met ingang van 1 juli 1980.

2. Na kennisgeving van deze richtlijn stellen de Lid-Staten de Commissie tijdig om haar opmerkingen te kunnen maken op de hoogte van alle ontwer-

pen voor de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen die zij op het door deze richtlijn bestreken gebied voornemens zijn vast te stellen.

Artikel 37

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Staten.
